

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

УДК 371.13 : 371.15 : 373.211.24

БАЛАСВА КАТЕРИНА СЕРГІЇВНА

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
13.00.04 – теорія та методика професійної освіти**

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Івано-Франківськ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», м. Івано-Франківськ, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор

Лисенко Неллі Василівна,

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,

завідувач кафедри теорії та методики дошкільної і корекційної освіти.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

Марусинець Мар'яна Михайлівна,

Національний державний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,

професор кафедри психології і педагогіки;

кандидат педагогічних наук, професор

Щербакова Катерина Йосипівна,

Маріупольський державний університет, завідувач кафедри дошкільної освіти.

Захист дисертації відбудеться «26» листопада 2015 р. о 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 20.051.01 ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» за адресою: 76025 м. Івано-Франківськ, вул. Т. Шевченка, 79, конференц-зала Будинку вчених.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» за адресою: 76025, м. Івано-Франківськ, вул. Т. Шевченка, 79.

Автореферат розісланий «26» жовтня 2015 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л.О. Мацук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Модернізація освіти в Україні в річищі світових тенденцій глобалізації й інтеграції та зміни світоглядної парадигми вимагають висококваліфікованого, конкурентоспроможного педагога. Відповідно зростають вимоги до професійної підготовки і майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів задля забезпечення гармонійного розвитку дітей.

У нормативних документах (Закони «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», «Про охорону дитинства»; Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття); Національна доктрина розвитку освіти в Україні, Концепція педагогічної освіти, Державна цільова програма розвитку дошкільної освіти до 2017 р.; Указ Президента України «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки»; Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні; матеріали III Всеукраїнського з'їзду працівників освіти; Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр.; Біла книга національної освіти України) означено напрями та шляхи підготовки педагогічних кадрів дошкільного профілю. Їх спрямовано на підвищення престижу та соціального статусу, забезпечення умов для професійного і культурного зростання вихователів дошкільних навчальних закладів.

У фундаментальних дослідженнях українських учених (О. Бондар, І. Зязюна, Н. Ничкало, С. Сисоєвої, К. Щербакової та ін.) пріоритетною визнано підготовку педагогічних кадрів вищого рівня якості, спроможних оптимально адаптуватися до швидкоплинних змін у змісті професійної діяльності, оволодівати уміннями самостійно опановувати професійні знання, збагачувати професійний досвід, використовуючи інноваційні технології в реальному педагогічному процесі.

На підставі результатів аналізу наукових джерел виявлено, що підготовка вихователів до застосування інноваційних технологій у закладах дошкільної освіти ще не стала предметом спеціального наукового дослідження. Окремі аспекти проблеми розглядали в наукових працях Л. Артемова, Л. Батліна, Г. Беленька, О. Кононко, Н. Лисенко, С. Попиченко, І. Прудченко, Т. Слободянюк, І. Улюкаєва та ін.

У дослідженнях Я. Болюбаша, І. Дичківської, М. Євтуха, В. Кременя, М. Марусинець та ін. представлено особливості національних систем ступеневої освіти; Л. Зданевич, Н. Карпенко, О. Лугіної, Н. Мельник, М. Олійник, Н. Погребняк та ін. – зарубіжний досвід.

Особливості різнорівневої підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти проаналізовано в працях Н. Гавриш, Л. Кідіної, Л. Козак, Ю. Косенко, Т. Поніманської та ін., у яких визначено змістовий (теоретичний і практичний) складник, педагогічні умови, інноваційні форми та методи професійної підготовки молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів й магістрів дошкільної освіти.

У дисертаційних роботах розглядали підготовку педагогічних кадрів до використання інноваційних педагогічних технологій А. Будас, Л. Ващенко, Т. Демиденко, О. Комар, Л. Машкіна, О. Суховірський, І. Чорней, О. Шапран та ін. Згадані вище наукові розвідки є безсумнівним внеском у вирішення проблеми дослідження, проте у них не обґрунтовувалося поняття готовності майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності з урахуванням її специфіки в дошкільних навчальних закладах.

Актуальність обраної проблеми зумовлена низкою об'єктивних суперечностей у сучасній педагогічній теорії й практиці. А саме: посиленням уваги суспільства до впровадження інновацій у навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів і відсутністю дотичних наукових досліджень; зростанням вимог до якості підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів та реальним рівнем їхньої професійної компетентності; запитом соціуму на педагога, здатного впроваджувати інноваційні технології в професійну діяльність і реальним станом педагогічного процесу в умовах мінливості змісту та спрямованості дошкільної освіти; невідповідністю між реаліями змісту професійної підготовки вихователів у вишах України й вимогами до їхньої компетентності у дошкільних навчальних закладах.

З урахуванням актуальності досліджуваної проблеми, означених вище суперечностей та необхідність їх розв'язання обрано тему дисертації: **«Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано згідно з планом науково-дослідної роботи ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» – «Підготовка майбутнього педагога до професійної діяльності в умовах трансформації суспільного устрою та інтегрування в європейський освітній простір» (реєстраційний номер 0106U009432). Тему дисертаційної роботи затверджено на вченій раді ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 12 від 27 грудня 2012 р.) і погоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогічних та психологічних наук при НАПН України (протокол № 8 від 22.10.2013 р.).

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі обґрунтованих теоретико-методологічних засад розробити структурно-функціональну модель професійної підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у навчально-виховному процесі з дітьми дошкільного віку.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати стан дослідженості порушеної проблеми та розкрити її методологічну сутність.

2. Конкретизувати зміст основних дефініцій сучасної педагогічної науки в предметі дослідження: «інноваційні педагогічні технології в галузі дошкільної освіти», «підготовка майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності», «готовність до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності», «інноваційна компетентність вихователя дошкільних навчальних закладів».

3. Обґрунтувати особливості формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у процесі їх фахової підготовки.

4. Розробити дидактико-методичний супровід підготовки майбутніх вихователів до впровадження інноваційних технологій у педагогічний процес дошкільних навчальних закладів України.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка вихователів дошкільних навчальних закладів у вищій школі України.

Предмет дослідження – теоретичні та методичні засади підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять концептуальні положення нової парадигми вищої освіти в умовах національного відродження держави, основні положення Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», Концепція Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року; наукові праці з проблем професійної підготовки педагогічних кадрів дошкільного фаху.

Для вирішення поставлених завдань використано комплекс взаємозумовлених **методів дослідження**: *теоретичні* – аналіз, порівняння, систематизація поглядів учених на різні аспекти досліджуваної проблеми, наукової психолого-педагогічної та філософської літератури; історико-логічний аналіз; аналіз нормативної документації (для визначення мети, предмету, завдань дослідження і класифікації технологій); метод наукового моделювання (для створення структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності); *емпіричні* – анкетування, спостереження під час практики, письмове опитування, педагогічне оцінювання (для діагностики рівня готовності майбутніх вихователів до впровадження інноваційних технологій у професійну діяльність), аналіз навчальних планів і програм (для з'ясування стану проблеми наукового пошуку в теорії й практиці вишів України), кількісний та якісний аналіз емпіричних даних; *методи математичної статистики* – дескриптивний аналіз, χ^2 -критерій К. Пірсона (для оцінки емпіричних даних, перевірки достовірності результатів експерименту).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

– *уперше* з'ясовано стан дослідженості порушеної проблеми та на теоретичному і прикладному рівнях розглянуто її методологічну сутність; *конкретизовано* зміст дефініції «підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності» як соціально-педагогічного феномену у його широкому прикладному та фаховому значеннях; *описано та апробовано* структурно-функціональну модель підготовки із таких блоків: цільовий (мета і завдання), змістово-діяльнісний (принципи, етапи, компоненти й функції); результативний (контроль і оцінювання); *виокремлено* рівні, критерії та відповідні показники (мотиваційно-цільовий; когнітивний; операційно-діяльнісний; рефлексивно-оцінювальний) готовності до застосування інноваційних технологій;

– *обґрунтовано* педагогічні умови забезпечення дієвості та ефективності структурно-функціональної моделі означеної підготовки (нормативно-правові, кадрове забезпечення, єдність між теоретичною, методичною й науковою підготовкою студентів тощо);

– *уточнено й конкретизовано* зміст основних дефініцій сучасної педагогічної науки у предметі дослідження («професійна діяльність», «професійно-педагогічна підготовка», «готовність до інноваційної педагогічної діяльності», «професійна компетентність», «інноваційна компетентність вихователя дошкільного навчального закладу», «підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів»,

«інноваційні технології дошкільної освіти», «підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності»);

– *обґрунтовано* особливості формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій;

– *подальшого розвитку в дослідженні* набула теорія та методика підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до впровадження інноваційних технологій у педагогічний процес дошкільних навчальних закладів (зміст, спрямованість, структура, дієвість, зовнішня (об'єктивна) і внутрішня (суб'єктивна) детермінованість готовності).

Практичне значення одержаних результатів полягає в *доведенні* доцільності впровадження експериментально обґрунтованого змісту і механізмів формування готовності вихователя дошкільного навчального закладу до означеного виду діяльності на етапі його фахової підготовки у вишах України; *розробці* дидактико-методичного супроводу, комплексного та системного підходу до професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; *обґрунтуванні* низки педагогічних умов ефективного впровадження розробленої моделі (однойменний спецкурс на основі експериментальних матеріалів) навчання студентів денної та заочної форм; *удосконаленні* змісту професійної підготовки фахівців суміжних педагогічних спеціальностей: початкова освіта, соціальна робота тощо.

Представлені матеріали можна використовувати для написання підручників й навчальних посібників із теорії та методики професійної підготовки педагогів, розробки відповідних програмно-методичних матеріалів, спецкурсів і спецсемінарів, написання рефератів, курсових, дипломних та магістерських робіт зі спеціальних дисциплін у педагогічних вищих навчальних закладах, під час викладання професійно-орієнтованих дисциплін зі спеціальності «Дошкільна освіта».

Результати дисертації **впроваджено** в навчально-виховний процес Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (акт про впровадження № 144/1 від 12.03.2015 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (акт про впровадження № 17/15-1150 від 23.04.2015 р.), Педагогічного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (акт про впровадження № 01-15/03-569 від 16.04.2015 р.), Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (акт про впровадження № 2/4-471 від 16.06.2015 р.), Мукачівського державного університету (акт про впровадження № 1250 від 17.06.2015 р.).

Вірогідність і наукова обґрунтованість одержаних результатів забезпечувались методологічною обґрунтованістю вихідних положень дослідження, використанням взаємодоповнюючих методів, адекватних його меті, об'єктові, предметові та завданням, застосуванням сучасних методів наукового дослідження.

Апробація результатів дослідження. Результати дисертації апробовано шляхом їх оприлюднення на *міжнародних* – «Інновации в науке» (Новосибирск, 2013), «Актуальные проблемы современного образования» (Воронеж, 2013), «Психология и педагогика: развитие и становление научной гипотезы» (Москва, 2013), «Спецпроект: аналіз наукових досліджень» (Дніпропетровськ, 2013), «Народні

звичаї, традиції й обряди у просторі сучасної полікультурної освіти та молоді» (Львів, 2013), «Дошкілля Прикарпаття: стан, проблеми, перспективи» (Івано-Франківськ, 2014), «Актуальні проблеми та перспективи підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах інтеграції України в освітній європейський простір» (Чернівці, 2015), «Conferinta Internationala de Stiinte ale Educatiei» (Suceava, 2015) та на *всеукраїнській* – «Інноваційний потенціал української науки – XXI сторіччя» (Запоріжжя, 2013) науково-практичних конференціях.

Публікації. Основні положення дисертації висвітлено в 19 одноосібних публікаціях, з них: 11 статей у наукових фахових виданнях, 4 – у наукових періодичних виданнях інших держав, 3-оє тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій, а також 1 – методичні рекомендації до авторського навчального спецкурсу.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (295 найменування, з них 70 – іноземною мовою), 24 додатків. Загальний обсяг дисертації – 294 сторінок, із них 183 сторінок основного тексту. Робота містить 16 таблиць та 4 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи її дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення, наведено дані про апробацію та впровадження одержаних результатів.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності**» *описано* генезу формування змісту та його спрямованості у професійній підготовці педагогічних кадрів дошкільного фаху, починаючи від короткотривалих навчальних курсів і до здобуття освіти у вищих навчальних педагогічних закладах; *репрезентовано* основні категорії та поняття наукового дослідження; *охарактеризовано* особливості підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів до впровадження інноваційних технологій у професійну діяльність в Україні та на прикладі зарубіжних країн; *представлено* основні підходи до класифікації інновацій дошкільної освіти, розкрито особливості їхнього поступу в дошкіллі України.

За результатами вивчення і узагальнення матеріалів джерельної бази дослідження охарактеризовано підготовку майбутніх вихователів для дошкільних навчальних закладів України. Таку підготовку здебільшого трактують як тривалий і поетапний процес, детермінований змінами суспільно-політичного, духовно-культурного та матеріально-економічного життя країни, а також результатами науково-педагогічних досліджень. Характерною особливістю означеного процесу став неспинний розвиток змісту, форм і методів діяльності закладів професійної педагогічної освіти та згодом вишів України, у яких функціонували факультети (відділення) педагогіки (дошкільної) і психології. Відповідно, перманентно удосконалювався рівень науково-методичної підготовки студентів-фахівців означеного профілю. Із здобуттям незалежності в Україні (90-ті рр. XX ст. – дотепер) започатковано реорганізацію дошкільного виховання (дошкільна освіта) як обов'язкової та невід'ємної ланки в загальній структурі освітньої галузі держави, а

відтак відбулося переосмислення змісту професійної підготовки педагогів для дошкільних навчальних закладів відповідно до реалій часу і передусім інтегрування вишів України в європейський освітній простір.

На основі ґрунтовного аналізу наукової літератури в першому розділі дисертації представлено сутність актуальних дефініцій сучасної педагогічної науки в предметі дослідження, якими послуговувалися на його формульовальному етапі. А саме: *інноваційні педагогічні технології дошкільної освіти* (історично зумовлений і закономірний процес визначення, проектування, моделювання та впровадження в навчання, виховання й особистісний розвиток дитини дошкільного віку досягнень психолого-педагогічних наук та здоров'язбережних технологій); *підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій* (цілеспрямований, системний і структурований процес удосконалення теоретичних знань та формування практичних умінь і навичок добирати, створювати й реалізовувати інноваційні моделі навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку. Результат – готовність до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності); *готовність до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності* (результат і складник професійної підготовки студентів до педагогічної діяльності загалом; інтегрована особистісна якість, що є базисною для інноваційної компетентності й забезпечує ефективність вирішення завдань дошкільної освіти).

Конкретизований зміст підготовки студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта» дозволив не лише вирішувати традиційні, а й креативні завдання задля задоволення освітніх потреб дітей, їхніх батьків та суспільства загалом. Результат підготовки майбутніх вихователів у зазначеному аспекті розглядали в категоріях «компетентність» і «готовність». Відтак, інноваційну компетентність трактували як психічний феномен, інтегровану особистісну якість, що виявляється у здатності й готовності створювати, моделювати та впроваджувати інноваційні технології в реальний педагогічний процес з метою підвищення його ефективності (педагогічна взаємодія, здатність виявляти актуальні проблеми в навчанні та вихованні дітей, пошук і реалізація ефективних способів їх вирішення). У дисертації доведено, що означені поняття не є ідентичними: готовності притаманна стійка мотивація й налаштованість на діяльність, натомість компетентність – це досвід і знання. Перебуваючи у неподільній єдності, вони створюють базис для формування означених особистісних якостей. Орієнтуємося на результати досліджень О. Боровковика та інших учених і формулюємо визначення компетентності як найвищого рівня готовності.

Професійне становлення вихователя дітей дошкільного віку узалежене від рівня усвідомлення ним особливостей професійної педагогічної діяльності; опанування знань про індивідуально-типологічні характеристики вихованців різних вікових груп; пошуку дотичних способів вирішення до тих проблем, які постають у навчально-виховному процесі сучасних дитячих садків. Унаслідок вивчення низки навчальних дисциплін професійної, науково-теоретичної та практичної спрямованості студенти оволодівають знаннями, уміннями й навичками відповідно до фахової професіограми – міждисциплінарного феномену, що об'єднує їх у неподільну системну цілісність.

Результати аналізу навчальних планів підготовки студентів за напрямом «Дошкільна освіта» Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича (цикл професійної та практичної підготовки), Педагогічного інституту ДВНЗ

«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (цикл професійної та практичної підготовки), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (цикл загальної і професійної підготовки) і Мукачівського державного університету (цикл професійної та практичної підготовки) з'ясовано, що на сучасному етапі дисципліни означених циклів спрямовані на вироблення внутрішньої потреби студентів до опанування та вдосконалення педагогічних знань, умінь і навичок, посилення їхньої мотивації шляхом спонукання до професійної діяльності, становлення й розвиток професійних інтересів, формування гуманістичної спрямованості світоглядних орієнтацій, самостійності у вирішенні психолого-педагогічних завдань у реальному педагогічному процесі. З цією метою у зміст навчальних планів вміщено й різні види практик. Відтак студенти беруть безпосередню участь у навчально-виховній діяльності з дітьми шляхом впровадження не лише традиційних, а й інноваційних технологій.

У дисертації проаналізовано стан підготовки фахівців дошкільного профілю до застосування інноваційних технологій не лише у вишах України, а й у зарубіжних країнах (Англія, Греція, Німеччина, Польща, Румунія, США, Франція, Швеція та Японія). Заслуговує на увагу той факт, що до навчальних планів вишів зазначених країн уведено низку фахових дисциплін задля доцільної підготовки педагогів до впровадження інноваційних технологій у безпосередню діяльність з дітьми в дитячих садках. До прикладу, при вишах (Греція, США, Японія) функціонують експериментальні майданчики при навчальних закладах, у яких працюють педагоги за новими методиками навчання та виховання дітей; діють установи, мета яких полягає в ознайомленні студентів з актуальним і перспективним педагогічним досвідом, новими освітніми технологіями та наявними науковими досягненнями на шляху їхніх пошуків, а також створено умови для об'єднання практичної діяльності студентів із їхньою теоретичною підготовкою (референдаріат). Показово, що на етапі їх фахової підготовки використовуються не лише різноманітні форми та методи навчання, а й практикується залучення майбутніх вихователів у різні види педагогічної практики та самостійної роботи.

На підставі аналізу джерелознавчих матеріалів представлено класифікацію інноваційних технологій за різними критеріями: загальнонауковий, конкретнонауковий, міждисциплінарний та еволюційний. Ми виокремили такі їхні характеристики: особливості традиційної системи дошкільної освіти; позиція дитини в освітньому просторі і в педагогічному процесі; ставлення дорослих до її особистісних запитів; тип організації й управління пізнавальною діяльністю підопічних тощо. У теорії й практиці дошкільної освіти України інноваційні технології вирізняють за формами, методами та прийомами організації й забезпечення навчання і виховання; за змістом, структурою, формами і методами управління закладом освіти для дітей дошкільного віку.

Відповідно в першому розділі обґрунтовано доцільність авторського підходу до класифікації інноваційних технологій дослідників у царині дошкільної освіти з урахуванням детермінант їхнього розвитку на основі історико-хронологічного принципу. Класифікацію здійснювали з урахуванням функціонального підходу кожного дослідника до предмету його наукового пошуку. Отже, спершу ми виокремили зарубіжні (О. Декролі, Г. Доман, М. Монтессорі, К. Орф, Ф. Фребель,

С. Френе, Р. Штейнер), радянські (Г. Альтшуллер, Ш. Амонашвілі, М. Зайцев, Л. Занков, Г. Леушина, А. Макаренко, Б. Нікітін, Є. Тихеева), а потім й здобутки українських педагогів – Г. Ващенко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський. І насамкінець – сучасні інноваційні пошуки та доробок учених до змістового складника дошкільної освіти – Л. Артемова, А. Богуш, З. Борисова, Е. Вільчковський, Н. Гавриш, О. Кононко, Н. Лисенко, Т. Піроженко, Т. Поніманська; технології навчання і виховання – І. Бех, Н. Дернович, М. Єфименко, І. Карабаєва, Л. Шульга та ін.; змісту, форм і методів управління дитячими садками – Л. Артемова, К. Крутій, М. Марусинець, Т. Махиня, Л. Пісоцька, Л. Покроєва, Т. Філімонова, Р. Чумічова та ін.

Зазначено, що суттєвим упущенням сучасних досліджень є їхня фрагментарність й нечіткість у визначеннях сутності та змісту категоріально-понятійного інструментарію.

Таким чином, результати аналізу психолого-педагогічних джерел й узагальнення актуальної інформації, відповідно до порушеної проблеми, розглядаємо за основу для окреслення напрямів констатувального етапу її дослідження.

У другому розділі **«Підготовка майбутніх вихователів до впровадження інноваційних технологій у професійну педагогічну діяльність з дітьми дошкільного віку»** розроблено критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності; *проаналізовано* результати рівневої характеристики їхньої готовності на етапі фахової підготовки; *презентовано* структурно-функціональну модель такої підготовки і *виокремлено* організаційно-педагогічне забезпечення її реалізації у процесі університетської освіти студентів.

У руслі дослідження задля оцінки рівня готовності студентів на етапі їх професійного становлення охарактеризовано її структурні компоненти за такими критеріями: мотиваційно-цільовий (інноваційна спрямованість, інтереси, мотиви та переконання, що організують і спрямовують вольові зусилля на реалізацію знань в інноваційній діяльності); когнітивний (професійно-теоретична поінформованість; фахово-практична зорієнтованість й обізнаність з інноваціями); операційно-діяльнісний (уміння і навички створювати, поширювати, застосовувати, перетворювати та впроваджувати інноваційні технології у практичну діяльність); рефлексивно-оцінювальний (здатність до самоаналізу і самооцінки діяльності, прагнення до самовдосконалення).

Комплексне використання означених компонентів стало основою для визначення змістових характеристик кожного рівня готовності студентів: високий (новаторський і конструктивний), достатній (репродуктивно-конструктивний та репродуктивний), низький (початковий та нульовий).

Для встановлення зазначених рівнів було застосовано низку діагностичних методик: діагностика спрямованості мотивації вивчення навчального предмету (Т. Дубовицька), «Мотивація професійної діяльності» (методика К. Замфір у модифікації А. Реана), анкетування (авторська анкета), спостереження, листки оцінювання.

Результати аналізу одержаних результатів свідчать про найвищий рівень сформованості в респондентів показників мотиваційно-цільового компонента

(6 % - 18 % – високий; 65 % - 78 % – достатній та 12 % - 20 % – низький). Показники за когнітивним і операційно-діяльнісним компонентами перебували переважно на низькому (49 % - 75 % і 43 % - 68 % відповідно) та достатньому (20 % - 45 % і 32 % - 53 %) рівнях. За рефлексивно-оцінювальним компонентом високого рівня досягли – 9 % - 12 %; достатнього – 51 % - 54 % і низького 34 % - 39 % респондентів. Загальний показник ефективності підготовки майбутніх вихователів до означеної діяльності за традиційною методикою сучасних вишів, які ми обрали за масив дослідження, перебував у межах від 1,98 до 1,97, що доводить малу ефективність першої (підготовка вважається ефективною, якщо $k \geq 2,7$). Отож, готовність студентів до впровадження інноваційних технологій перебуває на недостатньому рівні, що й підтвердило актуальність дослідження означеного складника фахової підготовки майбутніх вихователів.

На основі вищезначеного було розроблено структурно-функціональну модель, яку представлено на рис. 1.

В її структурі охоплено цільовий, змістово-діяльнісний і результативний блоки, а також педагогічні умови та компоненти з відповідним змістовим наповненням. Мету цільового блоку (формування вихователя-інноватика, здатного ефективно застосовувати інноваційні технології дошкільної освіти у професійній діяльності) і його завдання (формування внутрішньої позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності, спрямованої на опанування та застосування інноваційних технологій у майбутній професійній діяльності; повідомлення сукупності знань і вироблення умінь щодо впровадження інноваційних технологій у професійну діяльність; формування навичок ефективного застосування інновацій у професійній діяльності; аналізу й самоаналізу її результатів) визначено на основі виявлених та обґрунтованих у дисертації протиріч між вимогами сучасного суспільства до якісної підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів і недостатнім рівнем їх професійної компетентності; потребою у формуванні педагога, здатного використовувати інноваційні технології в педагогічній діяльності з дітьми, та невизначеністю її змісту; набутими на етапі фахової підготовки науковими знаннями і недостатньою практичною орієнтованістю випускників; потенційними можливостями інноваційних методик та їх недостатньою реалізацією в навчально-виховному процесі ДНЗ і завданнями підготовки фахівців нової генерації.

Щодо змістово-діялісного (виконавчого) блоку, його було спрямовано на опанування студентами знань, формування умінь і навичок практичного застосування інноваційних технологій.

Відповідно до цього ми окреслили загальнопедагогічні (характеризують зміст і організацію підготовки загалом) та специфічні (характеризують зміст і організацію означеної підготовки) дидактичні принципи, яких потрібно дотримуватися задля одержання очікуваних результатів.

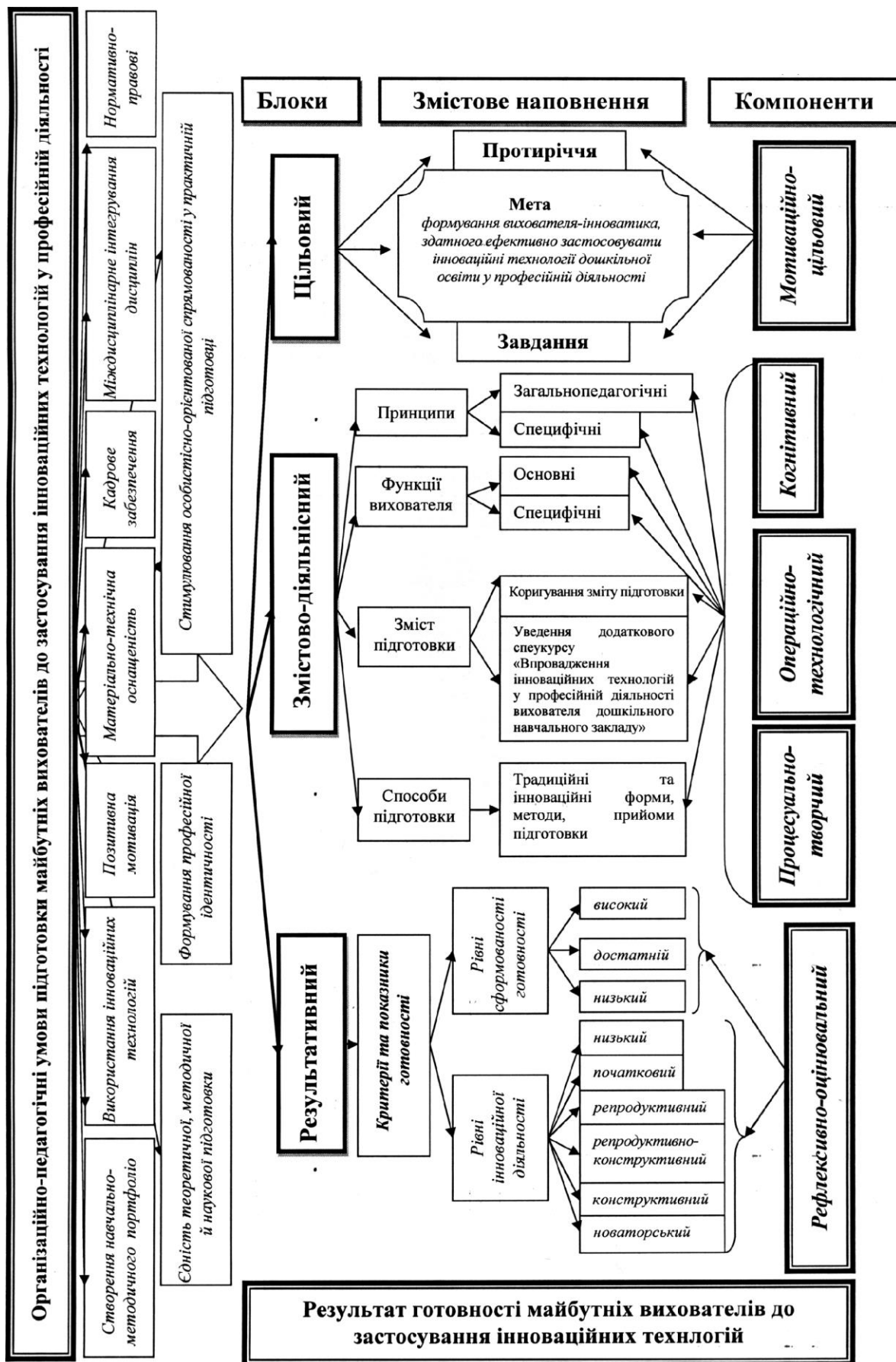

Рис. 1. Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності

За результатами дослідження ми обґрунтували низку принципів підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій, які власне і зумовили її ефективність. Це: педагогізація підготовки студентів; інноваційність; взаємозв'язок інновації із традицією; практична зорієнтованість; суб'єкт-суб'єктна взаємодія; прогностичність; гнучкість; випереджувальна підготовка; соціально-економічна зумовленість змісту підготовки; формування творчого потенціалу; розвиток умінь і навичок студентів з організації навчання й виховання дітей тощо. У контексті діяльності над реалізацією змістово-діяльнісного блоку ми забезпечували підготовку студентів до виконання функцій вихователя (аналітико-цільова; організаційно-управлінська; соціально-розвивальна, інформативна, рефлексивна, дослідно-творча тощо).

Аналіз і характеристику одержаних результатів представлено в результативному блоці моделі – рівні готовності студентів до застосування інноваційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку.

Стрижнем підготовки майбутніх вихователів ми розглядали їхню активну діяльність упродовж усього періоду навчання в університеті. Відповідне її структурування зумовило реалізацію означеної мети.

Отож, логікою запропонованого структурування діяльності на підготовчому етапі передбачали коригування змісту навчальних дисциплін із циклу професійної та практичної підготовки; активізацію самостійного інноваційного пошуку студентів; на теоретичному – уведення додаткового спецкурсу «Впровадження інноваційних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу» і, насамкінець, – практичному – перенесення одержаних знань, практичних умінь і навичок у різні види педагогічної практики впродовж усього терміну навчання у вищій школі.

За результатами констатувального етапу дослідження виокремлено низку *компонентів*, необхідних для підготовки студентів в експериментальному навчанні. А саме: мотиваційно-цільовий, когнітивний, операційно-технологічний, процесуально-творчий і рефлексивно-оцінювальний, які повинні були бути спрямовані на послідовне формування їх цілісних уявлень про інноваційність професійно-педагогічної діяльності з дітьми дошкільного віку.

У розділі обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, необхідні для забезпечення ефективності й дієвості структурно-функціональної моделі. До них віднесено: нормативно-правові; міждисциплінарне інтегрування дисциплін; кадрове забезпечення; матеріально-технічну оснащеність педагогічного процесу; позитивну мотивацію вивчення і використання сучасних технологій у навчальній діяльності та у фаховій підготовці; створення студентами навчально-методичного портфолію; стимулювання особистісно-орієнтованої спрямованості практичної підготовки всіх учасників експерименту; формування професійної ідентичності студентів на основі забезпечення єдності між їх теоретичною, методичною та науковою підготовкою.

У третьому розділі **«Результати експериментальної підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у педагогічному процесі дошкільних навчальних закладів»** охарактеризовано особливості впровадження експериментальної моделі в підготовку майбутніх фахівців означеного профілю до

застосування інноваційних технологій у педагогічному процесі сучасних дитячих садків України; *обґрунтовано* результати констатувального і формувального етапів експерименту.

Спираючись на сучасні підходи вчених до підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів, які були б спроможними оптимально адаптуватися до швидкоплинних змін у професійній діяльності (володіння уміннями збагачувати фахові знання, самостійно набувати професійного досвіду, впроваджувати інноваційні технології в реальний навчально-виховний процес різних вікових груп), ми розробили структурно-функціональну модель, яку втілювали поетапно.

На першому – підготовчому етапі – аналізували та коригували зміст навчальних дисциплін циклу професійної і практичної підготовки темами інноваційного спрямування. У навчальній діяльності водночас із традиційними використовували інноваційні технології: лекції-візуалізації, інтерактивні лекції; проблемні семінари, семінари-евристичні бесіди, семінари-дискусії, семінари-ділові ігри, педагогічні тренінги, семінари-конференції, а також метод мозкового штурму, аукціон педагогічних ідей, творчі есе, які сприяли урізноманітненню засобів дидактико-розвивального впливу на пізнавальну і творчу діяльність студентів. Їх науково-дослідницьку роботу в межах експериментального навчання скеровували за певними напрямками: науково-дослідна робота – невід’ємний компонент навчального процесу (уведення до загального переліку дослідницьких тем із педагогічної інноватики); науковий пошук під час аудиторних занять (виконання індивідуальних науково-дослідницьких завдань); науково-дослідна робота в позанавчальний час (участь у науковому гуртку «Проблеми виховання у сучасному дошкільлі: студії»); міжнародне співробітництво на підставі Угоди про співробітництво між Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича (Україна) та Сучавським університетом імені Штефана чел Маре (Румунія) (проходження педагогічної практики, відвідування наукових і виховних заходів).

На другому – теоретичному етапі – увели в процес підготовки вивчення спецкурсу «Впровадження інноваційних технологій у професійну діяльність вихователя дошкільного навчального закладу». У структурі його програми передбачено ознайомлення, повідомлення та поглиблення знань студентів із різних аспектів дошкільної освіти: теоретичні основи інноваційної діяльності на сучасному етапі; зарубіжні інноваційні технології; інноваційні пошуки радянських педагогів ХХ сторіччя; становлення і розвиток інноваційного руху в дошкільній освіті України кінця ХХ – до сьогодні; особливості інноваційної діяльності вихователя сучасного дошкільного навчального закладу України. Упродовж опанування спецкурсом студенти уклали тематичне портфоліо, у якому були вміщені результати їх самостійної роботи.

На третьому – практичному етапі – доповнили ухвалений перелік завдань для педагогічної практики і відповідно забезпечили підвищення рівня готовності студентів до використання інноваційних технологій. У межах експериментальної підготовки було внесено корективи у такі види практик: «Спостереження в ДНЗ», «Пробні заняття в ДНЗ», «Педагогічна неперервна практика в ДНЗ».

На четвертому етапі обґрунтовували ефективність розробленої нами структурно-функціональної моделі шляхом порівняння результатів у контрольній та експериментальній групах після завершення формувального етапу дослідження.

На основі порівняльного аналізу та узагальнення результатів експериментального навчання студентів у межах їх фахової підготовки в університеті простежено динаміку не лише компонентів, а відповідно й рівнів готовності студентів до застосування інноваційних технологій у педагогічному процесі дошкільних навчальних закладів (табл. 1).

Таблиця 1

Готовність майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності у станах «до» і «після» експерименту

Компоненти Рівні		Мотиваційно-цільовий (у %)			Когнітивний (у %)			Операційно-діяльнісний (у %)			Рефлексивно-оцінювальний (у %)		
		«до»	«після»		«до»	«після»		«до»	«після»		«до»	«після»	
			КГ	ЕГ		КГ	ЕГ		КГ	ЕГ		КГ	ЕГ
Високий	Новаторський	60,6	2	25,5	6	1,9	17,6	3	-	15,7	10	3,7	19,6
	Конструкторський		4,6	50,9		3,7	62,8		0,9	68,6		5,6	49
Достатній	Репродуктивно-конструкторський	23,8	38,9	19,6	35	27,8	11,8	40	1,9	9,8	53	22,2	23,5
	Репродуктивний		51,9	3,9		33,3	7,8		29,6	5,9		33,3	7,8
Низький	Початковий	15,6	0,9	-	59	19,4	-	57	38	-	37	14,8	-
	Низький		0,9	-		13,9	-		29,6	-		20,4	-

Як свідчать наведені дані в таблиці 1, усі компоненти готовності зазнали суттєвих якісних зрушень. Наприкінці експерименту значно зріс показник сформованості мотиваційно-цільового компоненту: у 76,4 % студентів виявили високий рівень показника (проти 60,6 % до початку експерименту); 23,8 % опитаних засвідчили достатній рівень (проти 23,5 % до початку експерименту); на низькому рівні ми не виявили жодного студента (проти 15,6 % до початку експерименту).

Аналогічних змін зазнали показники когнітивного компоненту досліджуваної готовності: 80,4 % студентів досягли високого рівня (до початку експерименту цей показник становив 6 %); у 19,6 % респондентів діагностовано достатній рівень (проти 35 % до початку експерименту); із низьким рівнем готовності студентів не виявлено (проти 59 % до початку експерименту).

Ми зафіксували також значні зміни показників операційно-діялісного компоненту: 84,3 % студентів експериментальної групи засвідчили високий рівень (проти 3 % до початку експерименту); 15,7 % респондентів – достатній рівень – (проти 40 % до початку експерименту) і зведено до нульової позначки показники низького рівня (проти 57 % до початку експерименту).

В експериментальній групі 68,6 % студентів досягли високого рівня розвитку рефлексивно-оцінювального компоненту (проти 10 % до початку експерименту);

31,3 % – достатнього рівня (проти 53 % до початку експерименту). Результати низького рівня аналогічно становить нульовий показник – проти 37 % студентів до початку експерименту.

Динамічне зростання кількості студентів, які оволоділи методикою застосування інноваційних технологій на високому й достатньому рівнях, дозволяє дійти до висновку проте, що розроблена структурно-функціональна модель означеної підготовки є ефективною і статистично обґрунтовано за допомогою χ^2 – критерію Пірсона: рівень готовності студентів ЕГ за всіма компонентами вищий, аніж у студентів КГ (при $p \leq 0,01$) (табл. 2).

Таблиця 2

**Готовність майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій
(показники критерію χ^2 Пірсона для різних компонентів)**

№	Компонент готовності	Значення χ^2
1.	Мотиваційно-цільовий	108,163
2.	Когнітивний	120,749
3.	Операційно-діяльнісний	170,403
4.	Рефлексивно-оцінювальний	96,4058
Критерій Пірсона для формувального експерименту		55.546

За результатами аналізу й узагальнення результатів експериментальної роботи доходимо висновку, що рівень підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у дошкільних навчальних закладах на основі структурно-функціональної моделі забезпечує досягнення очікуваних результатів. На основі порівняльного аналізу даних констатувального і контрольного етапів експерименту в контрольній та експериментальній групах, які наведено в таблиці 1, доводимо, що після завершення формувального етапу експерименту в 38,7 % студентів ЕГ проти 2,8 % студентів КГ діагностовано високий рівень готовності (кількість студентів високого рівня зросла на 35,9 %); у 11,6 % студентів ЕГ проти 29,9 % студентів КГ – достатній рівень (задовільний рівень зменшився на 18,6 %); кількість респондентів із низьким рівнем показника засвідчили 17,2 % в КГ (в ЕГ їх не виявлено). Кількість студентів із низьким рівнем готовності суттєво зменшилася. На підставі даних порівняльного аналізу констатуємо позитивні зміни в рівневій характеристиці готовності майбутніх вихователів до означеного виду діяльності.

Таким чином, результати експериментальної роботи довели доцільність упровадження розробленої структурно-функціональної моделі упродовж усього терміну підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. Така діяльність передбачає неухильне врахування виокремлених і обґрунтованих організаційно-педагогічних умов: нормативно-правові, кадрове забезпечення, єдність між теоретичною, методичною та науковою підготовкою студентів тощо. Вони суттєво впливають на зростання рівня готовності майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній педагогічній діяльності із дітьми дошкільного віку.

ВИСНОВКИ

Дослідження проблеми підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності дозволяє сформулювати такі загальні висновки.

1. Актуальність пошуку шляхів підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності з дітьми дошкільного віку обґрунтовано за результатами аналізу сучасних досліджень у царині професійної підготовки педагогічних кадрів загалом (О. Абдуліна, М. Марусинець, З. Нагачевська, І. Прудченко тощо) і фахівців дошкільної освіти, зокрема (Л. Артемова, Г. Беленька, О. Бондар, Л. Кідіна, Н. Лисенко, Ю. Косенко, Л. Машкіна, Т. Слободянюк, Л. Онофрійчук, К. Щербакова та ін.). Доведено, що не всі актуальні аспекти проблеми фахової підготовки майбутніх вихователів вирішено у сучасній теорії й практиці дошкільної педагогічної науки. У дослідженні виявлено, що лише почасти її сучасний зміст (чинні програми навчальних дисциплін і педагогічної практики) зорієнтовано на застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. У теорії й практиці зарубіжних країн (Франція, Швеція, Німеччина, Японія, США, Англія, Греція, Румунія та Польща) здебільшого функціонують експериментальні майданчики при навчальних закладах, у яких працюють педагоги за новими методиками навчання та виховання дітей; діють установи, мета яких полягає в ознайомленні студентів з актуальним і перспективним педагогічним досвідом, новими освітніми технологіями та наявними науковими досягненнями на шляху їхніх пошуків, а також створено умови для об'єднання практичної діяльності студентів із їхньою теоретичною підготовкою (референдаріат). Показово, що на етапі їх фахової підготовки використовуються не лише різноманітні форми та методи навчання, а й практикується залучення майбутніх вихователів у різні види педагогічної практики та самостійної роботи.

2. Конкретизовано дефінітивно-понятійний апарат дослідження: «підготовка майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності», «інноваційні педагогічні технології в галузі дошкільної освіти», «готовність до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності», «інноваційна компетентність» та суміжних. Ми встановили, що *інноваційні педагогічні технології дошкільної освіти* – історично зумовлений і закономірний процес визначення, проектування, моделювання та впровадження в навчання, виховання й особистісний розвиток дитини дошкільного віку досягнень психолого-педагогічних наук та здоров'язбережних технологій; *готовність до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності* – результат і складник професійної підготовки студентів до педагогічної діяльності загалом; інтегрована особистісна якість, що є базисною для інноваційної компетентності й забезпечує ефективність вирішення завдань дошкільної освіти; *інноваційна компетентність вихователя дошкільних навчальних закладів* – це психічний феномен, інтегрована особистісна якість, що виявляється у здатності й готовності створювати, моделювати та впроваджувати інноваційні технології у реальний педагогічний процес з метою підвищення його ефективності (педагогічна взаємодія, здатність виявляти актуальні проблеми в навчанні та вихованні дітей, пошук і реалізація ефективних способів їх вирішення).

Доведено, що *підготовку майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності* потрібно розглядати як цілеспрямований, системний і структурований процес удосконалення теоретичних знань та формування практичних умінь і навичок добирати, створювати й реалізовувати інноваційні моделі навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку. Її результат – готовність до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

3. Визначено, що готовність як ознака професійної компетентності є динамічним компонентом, що підлягає діагностуванню на різних етапах університетської підготовки. Відтак встановлено три її рівні: високий (новаторський та конструктивний), достатній (репродуктивно-конструктивний та репродуктивний), низький (початковий та нульовий). Обґрунтовано критерії їх визначення та показники відповідно до структури готовності: мотиваційно-цільовий (інноваційна спрямованість, інтереси, мотиви й переконання, що організують і спрямовують вольові зусилля на реалізацію знань про інноваційну професійну діяльність); когнітивний (професійно-теоретична поінформованість; фахово-практична зорієнтованість та інноваційна обізнаність); операційно-діяльнісний (уміння й навички створювати, застосовувати, перетворювати, поширювати та впроваджувати інноваційні технології в практичну діяльність) і рефлексивно-оцінювальний (здатність до самоаналізу й самооцінки, прагнення до самовдосконалення).

4. Теоретично розроблено, методично обґрунтовано та експериментально перевірено структурно-функціональну модель підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. Вона складається з трьох блоків: цільовий, змістово-діяльнісний та результативний. Їх послідовністю передбачено на підготовчому етапі коригування змісту навчальних дисциплін у циклі професійної та практичної підготовки; активізацію самостійного інноваційного пошуку студентів; на теоретичному – уведення додаткового спецкурсу «Впровадження інноваційних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу» і, насамкінець, на практичному – перенесення одержаних знань, практичних умінь і навичок у різні види педагогічної практики впродовж усього терміну навчання у вищій школі. Відповідно за результатами експериментального дослідження виокремлено такі компоненти підготовки: мотиваційно-цільовий; когнітивний; операційно-технологічний; процесуально-творчий; рефлексивно-оцінювальний. Вони забезпечують послідовне формування цілісного й системного уявлення студентів про актуальність і доцільність інноваційної професійно-педагогічної діяльності в дошкільних навчальних закладах із дітьми різного віку.

Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, необхідні для забезпечення ефективності й дієвості структурно-функціональної моделі. До них віднесено: нормативно-правові; міждисциплінарне інтегрування дисциплін; кадрове забезпечення; матеріально-технічну оснащеність педагогічного процесу; позитивну мотивацію вивчення і використання сучасних технологій в навчальній діяльності та у фаховій підготовці; створення студентами навчально-методичного портфоліо; стимулювання особистісно-орієнтованої спрямованості практичної підготовки всіх

учасників експерименту; формування професійної ідентичності на основі забезпечення єдності між теоретичною, методичною та науковою підготовкою.

5. На основі статистичної обробки одержаних даних доведено ефективність впливу структурно-функціональної моделі на підготовку майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. Усі показники їхньої готовності в експериментальній групі зазнали суттєвих позитивних змін порівняно із контрольною: у 38,7 % студентів ЕГ проти 2,8 % студентів КГ діагностовано високий рівень готовності (кількість студентів високого рівня зростає на 35,9 %); у 11,6 % студентів ЕГ проти 29,9 % студентів КГ – достатній рівень (задовільний рівень зменшився на 18,6 %); кількість респондентів із низьким рівнем показника засвідчили 17,2 % в КГ (в ЕГ їх не виявлено).

Таким чином, статистична обробка одержаних даних доводить ефективність розробленої структурно-функціональної моделі. Означені завдання зреалізовано, а мету дослідження досягнуто.

6. Розроблено й впроваджено дидактико-методичне портфоліо, яким передбачено різні форми організації педагогічного процесу у вишах України. Це: тренінги, ділові ігри, «круглі столи»; лекції-візуалізації, інтерактивні лекції; проблемні семінари, семінари-евристичні бесіди, семінари-дискусії, семінари-ділові ігри, семінари-конференції, а також пошуково-розвивальні методи, як от: стимулюючі, організаційні, контролю і самоконтролю та ін.

Зміст і результати дисертаційної роботи не претендують на вичерпне розв'язання досліджуваної проблеми. Актуальним у її подальшому вивченні розглядаємо питання щодо оновлення технологічного змісту фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів різного типу в умовах інтегрування вищої педагогічної школи України в європейський освітній простір; впровадження вітчизняних і зарубіжних моделей дотичних до запитів соціуму щодо фахової підготовки майбутніх вихователів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Балаєва К. С. Технологія контекстного навчання / Катерина Балаєва // Вісник Прикарпатського національного університету. – Вип. XLIII- XLIV. Педагогіка. – Івано-Франківськ: Рута, 2012. – С. 30 – 33.

2. Балаєва К. Впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес ДНЗ, як необхідна умова модернізації дошкільної освіти / К. С. Балаєва // Перспективні напрямки української науки: зб. ст. учасників двадцятої Всеукр. наук.-практ. конф. «Інноваційний потенціал української науки – XXI сторіччя»: в 3 т. (м. Запоріжжя, 20–28 квітня 2013 р.). – Запоріжжя: Вид-во ПГА, 2013. – Т. 1.: Науки гуманітарного циклу. – С. 63 – 64.

3. Балаєва К. С. Використання музейно-педагогічної технології в роботі з дітьми дошкільного віку / Катерина Балаєва // Вісник Прикарпатського національного університету. – Вип. XLVI. Педагогіка. – Івано-Франківськ: Рута, 2013. – С. 128 – 133.

4. Балаєва К. С. Комплексне вивчення освітніх послуг сучасних ДНЗ / Катерина Балаєва // Вісник Прикарпатського національного університету. – Вип. XLV. Педагогіка. – Івано-Франківськ: Рута, 2013. – С. 90 – 95.

5. Балаєва К. С. Професійна підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів I-IV рівня акредитації за напрямом підготовки «Дошкільна освіта» / Катерина Балаєва // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – Сер.: Педагогіка і психологія: зб. Статей. – Ялта: РВВ КГУ, 2013. – Вип. 41. – ч. 3. – С. 355 – 362.

6. Балаєва К. С. Професіографічний підхід до організації професійної підготовки педагогів дошкільного профілю / Катерина Балаєва // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: збірних наукових праць / ред.кол.: Н. В. Гузій (відп. ред.). – Вип. 21 (31). – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2013. – С. 6 – 10.

7. Балаєва К. С. Стан дослідження проблеми професійної підготовки фахівців дошкільного профілю (теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури) / Катерина Балаєва // Спецпроект: аналіз наукових досліджень : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., 30 – 31 трав. 2013 р. : у 6 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2013. – Т. 5: Наукові дослідження з педагогіки, психології та філології. – 2013. – С. 34 – 37.

8. Балаєва К. Характеристика дисертаційних джерел вивчення історії професійної підготовки майбутніх вихователів в Україні / Катерина Балаєва // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред.: М.Т. Мартинюк]. – Умань : ФОП Жовтень О.О., 2013. – Ч.2. – С. 25 – 32.

9. Балаєва К. С. Інноваційні технології в галузі дошкільної освіти / Катерина Балаєва // Вісник Прикарпатського національного університету. – Вип. LI. Педагогіка. – Івано-Франківськ: Рута, 2014. – С. 134 – 137.

10. Балаєва К. С. Моделювання підготовки фахівців дошкільного профілю до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності / К. С. Балаєва // Педагогічний процес: теорія і практика. – К.: Едельвейс, 2014. – Вип. 3. – С. 78 – 83.

11. Балаєва К. С. Особливості підготовки майбутніх вихователів до роботи в дошкільних навчальних закладах у вишах України / Катерина Балаєва // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – Сер.: Педагогіки і психології: зб. статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – Вип. 42. – ч. 1. – С. 23 – 29.

12. Балаєва К. С. Підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у практичній діяльності / К. С. Балаєва // Науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Освітній простір України). – Івано-Франківськ, 2014. – Вип. 3. – С. 25 – 30.

13. Балаєва К. С. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності / К. С. Балаєва // Науковий вісник Чернівецького національного університету: Збірник наукових праць. – Вип. 746. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. – С. 3 – 10.

Статті у закордонних наукових виданнях:

14. Балаева Е. С. Особенности внедрения интерактивного образования в процессе профессиональной подготовки будущих воспитателей / Е. С. Балаева // Психология и педагогика: развитие и становление научной гипотезы: X Международная научно-практическая конференция для студентов, аспирантов и молодых ученых. – М.: Московский научный центр психологии и педагогики, 2013. – С. 88 – 91.

15. Балаева Е. С. Развитие украинской школы инновационных поисков в дошкольной педагогике / Е. С. Балаева // Инновации в науке / Сб. ст. по материалам XXVIII междунар. науч.-практ. конф. – № 12 (25). – Новосибирск: Изд. «СибАК», 2013. – С. 134 – 140.

16. Балаева К. С. Залежність якості дошкільної освіти від побудови ступеневої педагогічної освіти / Катерина Балаєва // Актуальные проблемы современного образования: материалы V-ой международной научно-методической конференции / Под общей ред. Мельниковой Р.И. – Воронеж: ВИЭСУ, 2013. – С.111 – 120.

17. Balaieva K. S. Background introduction of innovative technologies in the content of traditional preschool education / Kateryna Sergeevna Balaieva // European Science Review. – Scientific journal. – 2014. – № 1 (January-February) – p. 62 – 66.

18. Balaieva K. S. Training for pre-school education in a foreign theory and practice / Kateryna Sergeevna Balaieva // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences. – Scientific journal. – 2014. – № 2, (March-April). – p. 92 – 96.

Методичні рекомендації:

19. Балаєва К. С. Упровадження інноваційних технологій у професійну діяльність вихователя дошкільного навчального закладу : методичні рекомендації для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки: «Дошкільна освіта» / К. С. Балаєва. – Чернівці: Видавничий дім «РОДОВІД», 2015. – 212 с.

АНОТАЦІЇ

Балаєва К. С. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – Івано-Франківськ, 2015.

Дослідження присвячено вивченню проблеми підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

У дисертації з'ясовано сучасний стан підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності в Україні та за кордоном; розкрито сутність інноваційних педагогічних технологій в галузі дошкільної освіти; конкретизовано дефініції: «інноваційні педагогічні технології в галузі дошкільної освіти», «підготовка майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності», «готовність до

застосування інноваційних технологій у професійній діяльності», «інноваційна компетентність вихователя дошкільних навчальних закладів»; визначено критерії, показники та рівні означеної готовності; розроблено структурно-функціональну модель професійної такої підготовки та створено її дидактико-методичний супровід для вишів України.

Ключові слова: інноваційні педагогічні технології, підготовка майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій в дошкільних навчальних закладах, готовність до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності з дітьми дошкільного віку, структурні компоненти готовності, критерії, модель, інноваційна компетентність вихователя дошкільних навчальних закладів.

Балаева К. С. Подготовка будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – ГВУЗ «Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника». – Ивано-Франковск, 2015.

Исследование посвящено изучению проблемы подготовки будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности.

В диссертации определено современное состояние подготовки воспитателей дошкольных образовательных учреждений к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности в Украине и за рубежом; раскрыта сущность инновационных педагогических технологий в дошкольном образовании; конкретизированы дефиниции: «инновационные педагогические технологии в области дошкольного образования», «подготовка будущих воспитателей к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности», «готовность к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности», «инновационная компетентность воспитателя дошкольных образовательных учреждений»; определены критерии, показатели и уровни готовности будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности; на обоснованных теоретико-методологических подходах разработана структурно-функциональная модель профессиональной подготовки будущих воспитателей к использованию инновационных технологий в учебно-воспитательном процессе с детьми дошкольного возраста и подготовлено ее дидактико-методическое сопровождение для вузов Украины.

Сущность понятия «подготовка будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности» определена как целенаправленный, системный и структурированный процесс совершенствования теоретических знаний и формирование практических умений и навыков определять, создавать и применять инновационные модели обучения, воспитания и развития детей дошкольного возраста; его результат – готовность к использованию инновационных технологий в

профессиональной деятельности. Разработанная структурно-функциональная модель подготовки студентов к использованию инновационных педагогических технологий в дошкольных образовательных учреждениях включает целевой, содержательно-деятельностный и результативный блоки; педагогические условия, компоненты и соответствующее содержательное наполнение.

Подготовку будущих воспитателей к применению инноваций мы осуществляли по определенным дидактическим принципам, в которых отражены специфические педагогические закономерности указанного процесса.

В контексте исследования целесообразно выделить такие принципы: общепедагогические (характеризует содержание и организацию подготовки в целом) и специфические (отражают педагогические закономерности обозначенной подготовки) дидактические, которых следует придерживаться с целью получения ожидаемых результатов.

Поэтапно подготовки будущих воспитателей предусмотрены изменения в учебных дисциплинах из цикла практической и профессиональной подготовки; активизация их самостоятельного инновационного поиска; введение спецкурса «Внедрение инновационных технологий в профессиональную деятельность воспитателя дошкольного образовательного учреждения»; апробация полученных знаний, практических умений и навыков в различных видах педагогической практики. По результатам констатирующего этапа исследования выделено ряд компонентов подготовки будущих воспитателей в процессе их обучения в университете: мотивационно-целевой; когнитивный; операционно-технологический; процессуально-творческий; рефлексивно-оценочный.

Выделены организационно-педагогические условия успешной инновационной педагогической деятельности – нормативно-правовые; междисциплинарное интегрирование дисциплин; кадровое обеспечение; материально-техническая оснащенность педагогического процесса; положительная мотивация изучения и использования современных технологий в учебной деятельности и в профессиональной подготовке; создание студентами учебно-методического портфолио; стимулирование личностно-ориентированной направленности практической подготовки всех участников эксперимента; формирование профессиональной идентичности на основе обеспечения единства между теоретической, методической и научной подготовкой студентов.

Ключевые слова: инновационные педагогические технологии, подготовка будущих воспитателей к использованию инновационных технологий в дошкольных образовательных учреждениях, готовность к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности с детьми дошкольного возраста, структурные компоненты готовности, критерии, модель, инновационная компетентность воспитателя дошкольных образовательных учреждений.

Balaieva K. S. The preparation of the future educators of preschool educational institutions to use innovative technologies in in professional activities. - The manuscript.

In the dissertation for acquiring the scientific degree of the candidate of pedagogical sciences on speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. – Ivano-Frankivsk, 2015.

The research is devoted to the problem of training future educators of preschool educational establishments to use innovative technologies in professional activities.

The current status of preparation of educators of preschool educational establishments to use innovative technologies in professional activity in Ukraine and abroad has been clarified in the dissertation; the essence of innovative pedagogical technologies in the field of preschool education has been revealed; the definitions: "the innovative educational technologies in preschool education", "the training of the future educators to use innovative technologies in professional activity", "the readiness to use innovative technologies in professional activity", "the innovative competence of the educator of preschool educational establishments" have been concretized; the criteria, indicators and levels are personal readiness of the future educators of preschool educational establishments to use innovative technologies in professional activity have been clarified; functional model of training future educators to use innovative technologies in the educational process of preschool children has been worked; didactic and methodological support of this model to Ukraine's universities has been created.

Keywords: innovative educational technologies, the preparation of the future educators of preschool educational establishments to use innovative technologies in professional activity, the readiness of future educators of preschool educational establishments to use innovative technologies in professional activity, structural components of readiness, criteria, model, innovative competence of preschool teacher.

Підписано до друку 23.10.15 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.
Видавничий дім «Родовід»
Наклад 100 прим. Зам. № 15_108.
Україна, 58000, м. Чернівці, вул. Заводська 26 а
Свідоцтво про державну реєстрацію
Серія ДК № 3784 від 14.05.2010 р.